



№ 5732/0/2-22 від 19.03.22

березня 2022 року
м. Київ

Щодо неприпустимості діяльності з міждержавного усиновлення дітей – громадян України в умовах надзвичайного або воєнного стану

Відкрите звернення до Урядів держав, до яких евакуюють дітей – громадян України у зв'язку з воєнним вторгненням Російської Федерації в Україну

Вірломне воєнне вторгнення Російської Федерації в Україну та безперервні збройні атаки, що спрямовуються державою-агресором на мирних мешканців українських міст, селищ і сіл, призвели та призводять до непоправних втрат і величезної кількості загиблих серед цивільного населення, зокрема осіб, які мають дітей. Багато громадян України перебувають нині в умовах, що загрожують їхньому життю та здоров'ю. Зростає кількість дітей, які залишилися без батьківського піклування, та дітей, зв'язок з батьками та іншими родичами яких тимчасово втрачено.

У зв'язку з невимірними загрозами життю і здоров'ю українців та громадян інших держав, які проживають на території України, органами української влади на виконання Закону України „Про правовий режим воєнного стану” забезпечується евакуація дітей і сімей з дітьми до безпечних місць у межах України, а також за кордон, у тому числі до країн – членів Європейського Союзу.

Уряд України висловлює щирю вдячність усім державам, які нині надають прихисток українським дітям і сім'ям з дітьми, оперативно і турботливо задовольняють їхні базові потреби, забезпечують захист їхніх прав та інтересів, організовують для них безпечне середовище. Таку допомогу неможливо переоцінити, і український народ дякує усім дружнім народам за чуйність, людяність і всебічну допомогу.

Попри це у зв'язку з вивезенням з українських населених пунктів великої кількості дітей, зокрема без їх супроводу батьками чи іншими законними представниками, збільшуються ризики роз'єднання братів і сестер, незаконного переміщення та незаконного влаштування таких дітей у сім'ї іноземців чи громадян України, які мешкають за її межами. Зокрема, існує

загроза усиновлення українських дітей без дотримання процедур, установлених українським законодавством.

Уряд України вбачає ризики порушення прав дітей, яких вивозять за кордон задля збереження їхнього життя, насамперед на їх виховання батьками, близькими родичами, на громадянство та на проживання у країні походження.

Акцентуючи увагу на викладеному вище та дотримуючись норм національного законодавства, **офіційно заявляємо, що процедури міждержавного та національного усиновлення дітей – громадян України не можуть проводитися у жодній державі світу під час дії воєнного стану в Україні.**

Ця позиція Уряду України сформована з урахуванням нижченаведеного.

Політика Управління Верховного комісара ООН у справах біженців щодо усиновлення полягає, зокрема, в тому, що діти, евакуйовані до інших держав у зв'язку з виникненням надзвичайної ситуації, в тому числі діти, яким під час перебування на територіях інших держав надано цими державами статус біженця, не можуть бути усиновлені, оскільки більшість із них не є сиротами або немає офіційних достовірних підтверджень їхнього сирітства, і для них у таких ситуаціях потрібне забезпечення належного тимчасового догляду з метою подальшого возз'єднання з сім'ями, а не усиновлення. Вагомі та дієві зусилля як держав походження таких дітей, так і держав їхнього перебування мають спрямовуватися на розшук членів сім'ї кожної такої дитини, на возз'єднання кожної такої дитини зі своєю сім'єю, а лише в разі неможливості цього – надання їй статусу дитини, яка може бути усиновлена. І при цьому треба пам'ятати, що процедура усиновлення таких дітей може бути проведена тільки за нормами законодавства України і тільки в мирних умовах.

Такий порядок дій відповідає політиці Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, згідно з якою усиновлення не може бути проведено, якщо:

є небезпідставна надія на успішний розшук членів сім'ї дитини та возз'єднання сім'ї в найкращих інтересах дитини;

ще не минув період (принаймні два роки), протягом якого було вжито всіх можливих заходів для розшуку батьків та інших членів сім'ї дитини, які вижили;

повернення дитини до держави походження в умовах безпеки та гідності видається можливим у найближчому майбутньому, і варіанти подальшого її влаштування у державі походження є кращими в частині задоволення її психосоціальних і культурних потреб, ніж усиновлення в країні притулку чи третій країні.

Крім того, відповідно до підпункту «а» частини першої статті 21 Конвенції ООН про права дитини держави-учасниці, які визнають та/або дозволяють існування системи усиновлення, забезпечують урахування найкращих інтересів дитини в першочерговому порядку, забезпечують те, щоб усиновлення дитини дозволяли лише компетентні органи влади, які визначають згідно із застосовуваними законами і процедурами та на підставі

всієї інформації, яка стосується справи і є достовірною, із забезпеченням того, що усиновлення допустимо з огляду на статус дитини щодо батьків, родичів і законних опікунів і щоб, коли це потрібно, зацікавлені особи дали свою усвідомлену згоду на усиновлення на підставі консультації, яка може бути необхідною.

Відповідно до законодавства України рішення про усиновлення дитини приймається судом. На усиновлення українських дітей громадянами України, які проживають за межами України, та іноземцями потрібна згода Національної соціальної сервісної служби України, що є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику, зокрема, у сфері усиновлення та захисту прав дітей.

У зв'язку із запровадженням воєнного стану та неможливістю забезпечити у повному обсязі дотримання вимог чинного законодавства України Нацсоцслужба не проводить розгляд справ та видачу згод/дозволів на усиновлення дітей громадянами України, які проживають за межами України, та іноземцями.

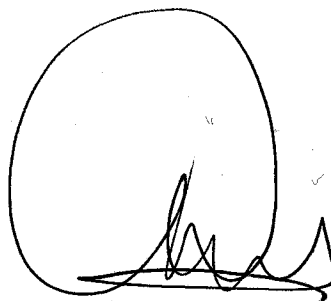
Із урахуванням викладеного вище, а також статті 11 Конвенції ООН про права дитини щодо зобов'язань держав-учасниць вживати заходів для боротьби з незаконним переміщенням і неповерненням дітей із-за кордону **Уряд України звертається з проханням:**

- забезпечити контроль за переміщенням дітей – громадян України за кордоном, надання їм необхідної допомоги;
- не допускати роз'єднання братів і сестер, евакуйованих за кордон, під час прийняття рішень щодо їх подальшого тимчасового влаштування;
- сприяти в разі потреби встановленню місця перебування кожної переміщеної з України за кордон дитини;
- інформувати консульські установи та дипломатичні представництва України про дітей – громадян України, які залишилися без супроводу батьків, інших законних представників;
- вживати заходів для недопущення торгівлі українськими дітьми;
- не допускати усиновлення дітей громадянами України, які проживають за її межами, та іноземцями в період воєнного стану в Україні.

У разі зміни ситуації інформацію щодо діяльності українських компетентних органів з питань міждержавного та національного усиновлення невідкладно буде доведено до відома урядів держав, до яких були переміщені діти – громадяни України у зв'язку з небезпекою, спричиненою воєнним вторгненням Російської Федерації в Україну.

З повагою

Прем'єр-міністр України



Денис ШМИГАЛЬ